TÂRGURI ARDELENE

Orașul cu 25 de străzi: Dumbrăveni

oxo

Și sat și oraș. — Nevoi edilitare. — Ce a realizat noul primar

Dumbrăveni în zi de târg (piața centrală)

Dumbrăveni, 29 Iulie

Pe linia ferată principală București-Oradea, la jumătatea drumului dintre vechile așezări săsești Sighișoara și Mediaș, este situată localitatea imprudent botezată Dumbrăveni.

Acest târg, înfipt dealtfel într'o regiune eteroglotă de pe mănoasa vale a nămolosului râu Târnava Mare, fusese menit de unguri să servească de focar de maghiarizare între cele două fortărețe săsești susmenționate.

In acest scop stăpânirea de până acum 20 de ani înzestrase localitatea cu un tribunal ce deservea actualele județe Târnava Mare și Târnava Mică, instituție ce se mai menține și azi aici pentru județul Târnava Mică, celălalt județ înființându-și tribunal la Sighișoara.

Dumbrăvenii își păstrează numirea de oraș nu datorită cifrei locuitorilor, care abia depășește 4 mii de suflete, ci mai mult tradiției, respectiv faptului că adăpostește instituții ca: tribunalul Târnava Mică, un liceu bine înzestrat (singurul liceu de stat din județ), un gimnaziu de fete, un spital militar de ochi, un divizion de vânători călări și alte instituții. Din momentul când aceste instituții s'ar muta (tribunalul în capitala județului, la Blaj), ori s'ar desființa, în mod fatal Dumbrăvenii s'ar reduce la importanța unei comune rurale servind ca simplă reședință de plasă.

RETROSPECȚIUNE SUMARĂ

Teritoriul ocupat actualmente de acest orășel, între dealuri pitorești, cu crestele împădurite, era pe vremuri o baltă întinsă cu un promontoriu, pe care un puternic magnat maghiar — prințul guvernator Apaffi — își avea sediul de vânătoare în castelul care acum adăpostește gimnaziul industrial de fete.

Cu timpul s'au înghebat așezări omenești. Aici a fost plantată una din cele trei colonii armenești din Transilvania (celelalte două sunt Gherla și Gheorgheni). Dar, grație umidității solului, aproape toate clădirile sunt condamnate la igrasie, care le roade într'una. Pe trotuare adesea calci pe broaștele ce mișună peste tot.

NUMIREA NEPOTRIVITĂ A LOCALITĂȚII

Localitatea a avut numeroase numiri: Elisabetstadt, Elisabetopol, Ibașfalău (tradusă din ungurește și menținută până în 1925), zis vulgar Bășcălet.

Acum vreo 13 ani, mai marii târgului au socotit, însfârșit, să schimbe numirea de origină maghiară, în una valahă și de atunci Ibașfalău a devenit Dumbrăveni. Însă această nouă numire, împrumutată dela o pădure apropiată: Dumbrava, este cât se poate de nefericit aleasă din cauza împrejurării că ea dă naștere la confuzii păgubitoare, interesului particular, dar în deosebi intereselor publice și iată pentru ce: în țara noastră sunt șase localități care poartă exact aceeași numire de Dumbrăveni.

Cum târgul acesta este comună urbană, cu instituții de seamă, adresanții corespondenței postale se încred în acest fapt și nu mai indică și județul. De aceea, adeseori corespondența, fie particulară, fie oficială, colindă pe la celelalte localități numite Dumbrăveni, sosind aici cu întârzieri considerabile.

Deasemenea s'a întâmplat tot din acelaș motiv, ca să vină aici corespondența adresată la celelalte cinci comune cu același nume.

Pentru a se evita în viitor o confuzie păgubitoare, cât spre a servi prestigiul acestui orășel, se impune negreșit schimbarea numelui său în altul corespunzător, care să fie unic în nomenclatura comunelor din România.

ȘI SAT ȘI ORAȘ

Dacă oficial târgul Dumbrăveni este comună urbană, situația sa reală, după numărul locuitorilor (4000), ocupația lor cât și din punct de vedere să zicem edilitar, este aceea a unui centru rural mai răsărit.

Intr'adevăr, dintre locuitorii săi impestrițați etnicește: români (majoritate relativă), ungurі armeni, sași, țigani, puțini evrei, cei mai mulți sunt mici agricultori și ca o curiozitate, notez, ei se servesc, în bună parte, ca animale de tracțiune, de bivoli.

Nu rareori îi spuneam în gând, plimbându-mă pe străzi: „Orașul cu bivoli".

Exceptând câteva clădiri, aproape unanimitatea caselor sunt mici, rustice, ca vai de ele, că s'ar mira, — de-ar putea, — că se află la oraș...

TREBUE REVIZUITĂ ȘI NUMIREA STRĂZILOR

In Dumbrăveni se găsesc abia 25 de străzi, unele largi și plantate ca niște mari bulevarde, dar fără canalizare, ci cu șanțuri, în parte ierboase.

Aproape toate străzile poartă nume de seamă din istoria neamului nostru. Totuși mai sunt câteva al căror nume trebue schimbat ca: străzile: După cetate, Mică, Balta, Kabdebo.

Nu avem aici nici o stradă cu numele actualului nostru Suveran, a reginei Carmen Sylva, a lui Eminescu; o stradă se numește imprecis Regele Carol, fără a se indica al cătelea.

In schimb numele unui armean, Kabdebo, care a lăsat o fundație școlară pentru conaționalii săi, azi unii maghiarizați, figurează pe tăbliețele unei străzi centrale.

Credem că d. primar va ști ce să facă în această privință.

NEVOI EDILITARE

Orașul Dumbrăveni nu a avut nicicând și nu are nici acum o bae comunală.

Casele cu bae sunt prea rari. Nici la hotele nu e bae. Cetățenii trebue să aștepte vara călduroasă spre a se putea scălda în apa gălbue de nămolul argilos a râului Târnava-Mare.

Primul gând de folos obștesc sanitar al unui adevărat edil trebue să fie construirea unei băi comunale.

Tot astfel se cere amenajarea unui parc corespunzător, căci orașul nu are parc propriu zis. Ce să mai spunem de apă și canalizare?

Locuitorii folosesc numai apa de fântână, străzile n'au canale. Doar piața centrală are canalizare. Atât. Deaceea higiena șanțurilor lasă de dorit cu toată grija ce s'ar da. O stropitoare pentru străzi e necesară, căci prea abundă praful când nu-l udă cerul.

REALIZĂRILE NOULUI REGIM

Indată după instaurarea noului regim, în fruntea orașului a fost numit primar d. *Ion Danciu*, căpitan în retragere. D-sa, cu toate puterile gospodărești de care dispune, s'a străduit să lucreze la ameliorarea edilitară a localității.

D. primar Danciu mi-a enumerat următoarele lucrări înfăptuite sub oblăduirea d-sale: s'a înfrumusețat cimitirul eroilor, construindu-se 36 cruci noui de beton, reparându-se monumentul și scara din suma de 10 mii lei dată de primărie; s'a pavat str. Avram Iancu pe o porțiune în suprafață de 500 m², s'a transportat pietriș pe străzile: I. G. Duca 100 m. cubi, pe șoseaua comunală spre Ernea 200 m. cubi și pe șoseaua spre Sântioana 300 m. cubi; în oraș s'au desfundat numeroase șanțuri, fiind și lucrările în curs, se lucrează la repararea străzii de lângă închisoare, la podul nr. 116 s'au făcut nivelări cu 30 m. cubi pietriș, s'a reparat apropape totul localul poliției. Străzile se mătură regulat.

PROIECTELE D-LUI PRIMAR

In planul de lucru d. primar ne-a declarat că are: repararea localului percepției și serviciului de constatare a abatorului și marcarea a 20 adăposturi contra atacurilor aeriene.

T. P.

Noua recoltă a jud. Brăila e satisfăcătoare

Producția medie dată de grâu și orez la ha. — Porumbul suferă din cauza secetei. — Ce se cere pentru valorificarea nouei recolte

Brăila, 29 Iulie

Dintr'un ultim raport întocmit de serviciul agricol din localitate și înaintat ministerului agriculturii și domeniilor, rezultă că noua recoltă de cereale din județul nostru e satisfăcătoare, cetace lasă să se întrevadă pentru toamna anului acesta o campanie de export cu mult superioară celei de anul trecut.

Dela 1 la 15 Iulie timpul a fost senin și extrem de călduros, atât ziua cât și noaptea. Dela 15 Iulie și până în prezent au căzut ploi cu caracter local, cari au folosit semănăturilor de porumb.

In județ continuă recoltatul păioaselor și treeratul lor, profitându-se de timpul secetos.

Grâul a dat o producție de 1300 kg. la ha., secara de 1500 kg. și orzul de 900 kg.

Sătenii și marii agricultori se ocupă azi cu recoltatul orzului, ovăzului și treeratul mazării de primăvară.

Recolta nutrețului este slabă din cauză că n'a plouat la vreme, iar porumbul suferind de secetă a început să se răsucească tocmai în timpul când a dat spicul.

Orzul semănat în primăvară va da o producție probabilă de 400 — 600 kg. la ha., iar ovăzul de 700—800 kg.

Mazărea treerată a produs 700—900 kg. la ha. și are bobul suficient desvoltat și uniform.

CUM SE PREZINTĂ VIILE, POMII ȘI NUTREȚUL

Viile sunt stropite cu piatră vânătă și se prezintă bine, având rod abundent, care crește însă anevoie, din cauza uscăciunii.

Pomii vegetează normal, iar atacul puricelui și păduchelui lânos și-a pierdut din intensitate.

Semințele de furaje s'au recoltat, iar măzărichea e de bună calitate și a dat cantități mulțumitoare.

In județ continuă cositul lucernei pentru a doua oară, obținându-se aproape 3000 kg. furaj la ha. Sfecla se prezintă binișor. Inul este puțin desvoltat având o lungime a paiului de 0,20—0,40 cm.

Cânepa a vegetat mai bine și promite o recoltă favorabilă, iar bumbacul s'a prășit a treia oară, însă se prezintă slab.

Din raportul întocmit de serviciul agricol mai rezultă că loturile model cultivate cu porumb, s'au prășit în întregime pentru a treia oară, atrăgând atențiunea sătenilor asupra vegetației normale, cu toată secetă ce persistă.

Organele acestei instituții au făcut o platformă de gunoi în com. Perișoru și gropi pentru adăpostirea nutreturilor și au inspectat gospodăriile model, dând îndrumări asupra înmulțirii numărului prașilelor.

Din cauza uscăciunii, iarba de pe islazurile comunale a pierit, iar vitele se hrănesc în miriște.

Din statistica încheiată se constată că grupul de tractoare dela centrul din com. I. I. C. Brătianu a secerat mari suprafețe de păioase în com. Surdila Găiseanca și la herghelia Rusețu, iar prășitoarele au fost utilizate intens.

Camera de agricultură și serviciul agricol au hotărît să ia parte cu produsele județului nostru la expoziția agricolă ce se va deschide la București, în ziua de 15 August.

POSIBILITAȚI PENTRU VALORIFICAREA NOUII RECOLTE

Cum noua recoltă are o perspectivă frumoasă, problema cea mai importantă este putința valorificării ei în condițiuni cât mai bune.

Deacela, se impune să se acorde tarife preferențiale pentru transporturile pe c. f. r., căci în caz contrariu, prețul de vânzare al nouii recolte va scădea, iar produsele agricole vor fi dirijate către Galați, Reni, Constanța și Bugaz, unde obțin prețuri mai bune, iar costul pe c. f. r. e mai ieftin.

Altă problemă, tot atât de importantă, e și aceia a depozitării cerealelor în silozurile din docurile portului nostru.

Se știe că, în perioada campaniilor de export din primăvară și toamnă, actualele silozuri nu pot primi decât cel mult 2300—2400 vagoane și apoi se blochează imediat ce sosirile de marfă încep să fie mai abundente.

Prin blocarea silozurilor, vagoanele sosite în docuri trebue să fie manevrate pe liniile din port, unde sunt descărcate în magazii. Operațiunea cere o importantă diferență de cheltueli și pierdere de timp, care se resfrâng asupra prețului cerealelor.

Pentru aceste motive, producătorii agricoli și exportatorii revendică un tarif preferențial la transportul cerealelor, care să se aplice cel puțin producelor din această regiune și să se construiască un al doilea grup de silozuri în incinta docurile, fiindcă numai astfel se va putea ridica situația economică a Brăilei.

CERCETAND

STAȚIUNI BALNEARE INDEPARTATE: „HELOUAN LES BAINS" (CAIRO) EGIPT

de dr. D. TĂNĂSESCU
directorul sanatoriului militar „Regele Ferdinand I" Băile Herculane

Băile Herculane

Folosind un concedi ude studii, am pornit să adun informații asupra unor stațiuni balneare despre care cronicile mondiale și revistele de specialitate vorbesc și le prezintă ca fiind de mare valoare terapeutică și model organizate; astfel, în Februarie-Martie, am pornit (ca să ajung în plin sezon acolo) să-mi dau seamă despre adevărata stare de lucruri, să culeg și să aduc în țară cunoștințî care să se poată fi de folos în toate privințele. Fără îndoială că la noi, cu toate că ne lipsesc multe, le suntem incomparabil superiori deși la Helouan les bains nota engleză domină ansamblul organizației balneare; felul de a prezenta cea mai impozantă și renumită stațiune balneară egipteană e mult exagerată și aceasta o să se înțeleagă din cuprinsul expunerei noastre.

„Helouan les bains", supranumită în Egipt „Mecca sănătății", o găsim la 25 km. Sud-Est de Cairo și aproximativ la 5 km. depărtare de Nil.

Stațiunea numără aproximativ 10.000 locuitori, așezată la 35 m. deasupra nivelului mijlociu al Nilului, într'o oază artificială, al cărei pământ vegetal a fost adus de foarte departe. Au fost uneori peste 3.000 vizitatori pe an; acum sunt în scădere tot mai mult, probabil una din cauze fiind dificultățile valutare pentru majoritatea țărilor din Europa, unde lira egipteană revine foarte scump.

Ne aflăm în plin deșert, la poalele colinelor Makattam, ansamblu și condițiuni atmosferice unice în lume pentru o cură iarna; când e mai răcoare (adică în Octombrie-Martie) soarele arde 8 ore, dar și atunci arde nu glumă!

Sezonul principal e socotit din Decembrie-Aprilie, când temperatura nu depășește în general 22°; aerul este pur, cald și se poate dormi cu ferestrele deschise; atmosfera e permanent uscată, fără praf, plouă foarte rar și atunci doar câteva minute, nu e expusă la vânturi, fiind adăpostită de colinele stâncoase ce o înconjoară dela oarecare depărtare.

E un minunat loc, unde s'ar putea petrece iarna, urmând totuși o cură de băi cu ape minerale alcalino-sulfuroase, la un climat de vară. (Cele mai multe sanatorii sunt deschise din Noembrie până în Mai; găsim destule și pentru tot timpul anului la dispoziția bolnavilor; spre pildă: sanatoriul pentru nefriticî al d-rului Kuschnir sau sanatoriul modern pentru tuberculoși).

Isvoarele din deșert au în general în compoziția lor elemente ce le pune în categoria apelor alcalino-feruginoase și sulfuroase. Acestea de la Helouan au la isvor 33° C. cu un debit de 33 metrii cubi pe oră, care e mult peste nevoile locale și de aceia mare parte din apă se scurge prin șanțuri, nefolosită, departe în deșert.

Isvorul termal a fost descoperit pe la 1872 și captat la 1878.

Apa, cu o concentrație de aproape 7 la mie, aminteste compoziția isvorului dela Aix les Bains (Savoie).

Aspectul apei este verzui; introdusă mâna, nu mi-a dat senzația unei ape termale la 33°; măsurată în adevăr arăta la isvor 27°, și s'a spus că de un an adesea scade temperatura de multe ori cu 5-10 grade fără s'o pună în legătură cu fenomenele atmosferice care de fapt nu există în felul celor dela noi. Bună oară cum e chestiunea isvorului „Hercule" dela Herculane, care precum bine știm, când plouă în stațiune sau departe la 50-80 km. mai multă vreme, temperatura apei isvorului scade dela 48-50° chiar și la 38°.

La cabine distribuția se face prin țevi de porțelan iar racordurile sunt din aluminiu care se schimbă anual și la fiecare 6 ani întreaga instalație. Au dispozitive pentru încălzit această unică apă minerală din localitate și acesta e mijlocul de a realiza băile la diferite temperaturi ce se recomandă. Apa minerală după ce e încălzită cu un sistem de pompe, e transmisă la cabine, unde după nevoi curge printr'un robinet; dincolo de 37°—38°, mi s'a spus nicidodată nu se încălzește.

Stabilimentul termal e clădit în stil maur și funcționează dela 1899; în mijlocul unei grădini bogate în flori unde nu lipsește „mușcata și nemțișorii", florile obișnuite din grădinile noastre în mijlocul căreia tronează statuia lui Mozart, o capo d'operă artistică, opera celebrului sculptor Avèrc, ridicată la 1912: deasemeni aflăm un post de observațiune meteorologică care înregistrează fidel starea atmosferică, contribuind astfel la cercetările ce se întreprind în toate centrele balneare din lume**).

Băile se pot lua în cabine sau în bazin; sunt 20 de cabine de porțelan pentru bărbați, 20 pentru femei și 2 bazine pentru bae comună, deasemeni dispozitive pentru realizat dușuri verticale și orizontale, generale sau locale, averse sau pulverisații.

Pe lângă acestea găsim o piscină în plin aer modern, organizată cu trepte în ciment, cabine de jur împrejur, tot felul de aparate de gimnastică, etc. unde pentru 2 piaștrii poate cetățeanul să ia o bae.

Durata și succesiunea băilor obișnuite la cabine se prescriu în acelaș mod, adică durata de 20-30 minute, cu pauze de o zi, după 5-6 băi consecutive; cura se consideră terminată, după cât mi s'a afirmat de însuș directorul medical al stațiunei, la 27—30 de băi, cifră la care și noi cred că va trebui să ne oprim, așa cum de altfel s'a stabilit de mult în stațiunile europene occidentale.

Medicii supraveghiază permanent tratamentul recomandat iar grupul de maseuri și maseuze de pe lângă acest stabiliment e foarte bine pregătit pentru rostul ce-l îndeplinesc, priceputi, excelent experimentați (infirmiere aduse din Franța). De pildă am văzut un maseur specializat în masaj vibrator care isbutea aproape să realizeze cu policele dela ambele mâini trepidația sensibil egală a acelora creiate de dispozitivul electric.

Ca modalități de tratament posibile în cadrul stabilimentului termal (la dreptul vorbind la atât reducându-se „băile dela Helouan") notăm: băi speciale „à la Helouan", adică bae în cadă cu apă alcalino-sulfuroasă la temperatura recomandată de obiceiu 36-37 gr. și concomitent masaj executat de unul sau doi maseuri (pacientul fiind sub apă în cadă); e o practică curentă asemănătoare duș-masajului dela Aix les bains, care e mult dorită de curanți și în deosebi apreciată de medicii locali; apoi băi celulare sistem Schnee; băi de vapori; posibilități de a face băi de lumină, complete sau parțiale, diatermie, d'arsonvalizări, galvanizări, faradizări, etc.; aparatul bergonic special folosit în tratamentul obezității; băi de aer cald; băi de aburi alături de care găsim instalații de masaj și 2 bazine deasemeni pline cu apă minerală la o temperatură de aproximativ 25-30 gr.

Niciodată nefiind frig sau umed (dacă poluă câteva ore pe an, mai ales în perioada Noembrie-Februarie), reumaticii și gutoșii găsesc ambianța necesară unui tratament ideal; chiar când se revarsă Nilul, aerul la Helouan nu e cu nimic influențat; constanța temperaturii calde și uscate explică existența unui institut special destinat tratamentului suferinzilor de rinichi.

Din cele expuse se înțelege că numai la stabilimentul termal se reduce totul în stațiunea „Helouan les bains" și deci titulatura de „mondială" e cu desăvârșire neîntemeiată.

Ceiace m'a determinat mai mult să aduc aceste note informative despre Helouan e faptul că la noi în țară mulți au prezentat stațiunea în mod defectuos nu exagerat. Astfel, în „România balneară și turistică", tot așa într'un vechiu prospect al stațiunei, așezau „Helouan"-ul drept asemănătoare „Herculanelor" și se menționa aceasta cu intenția vădită să impresioneze sau pentru simplu motiv că e departe și greu să se constate afirmația; tot așa un conferențiar de facultate, la un curs de perfecționare în balneologie, vorbește în cadrul prelegerii despre lacul Helouanului care nu există.

Am nădejdea că prin cele scrise voi fi lămurit în parte, așa cum am înfățișat sumar relațiuni despre „Helouan les bains" din Egipt, iar Herculanele să nu mai fie asemuite sub raportul balnear cu această măruntă și neînsemnată (ca să fie mondială) stațiune balneară creiată într'o oază artificială departe în ținutul Egiptului.

**) La Herculane nu există, deși se știe ce importanță au datele meteorologice și ce strânsă legătură au acestea în unele manifestări morbide a organismului uman.

Vama din Balcic are nevoe de reparații

Constanța, 29 Iulie

Localul vămii din pitoreasca stațiune maritimă Balcic, clădit încă dinainte de 1913, se găsește acum într'o stare de plâns. Străinii, cari întâmplător vizitează acest local sau marinarii vaselor, cari acostează acolo în timpul sezonului de încărcare a cerealelor, nu-și pot reține un gest de desgust față de acest edificiu, care nu mai păstrează decât o slabă urmă din ce a fost altădată.

Cele trei construcțiuni, în care sunt adăpostite vama, grănicerii și locuințele personalului, au un aspect foarte urât, afară de faptul că au devenit aproape nelocuibile. Având dușumelele putrede, zidurile mâncate de vreme și ploi, ele prezintă și un permanent pericol pentru sănătatea celor cari sunt nevoiți să locuiască acolo.

Din spusele celor cari au stat acolo, am aflat că din anul construcției și până acum nu s'a făcut decât o singură reparație, în anul 1926. Deci de 12 ani nimeni nu s'a mai gândit să cheltuiască câteva zeci de mii lei, pentru conservarea unor imobile, a căror valoare este destul de mare.

Ministerul de finanțe, în grija căruia cade conservarea imobilelor, are datoria să cerceteze starea lor și să dispună imediata lor reparație, spre a se veni și în ajutorul celor cari au fost trimiși acolo să supravegheze bunul mers al vămii și să strângă impozitele vamale.

Moartea tragică a unui copil

Zalău, 30 Iulie

Copilul Vasile Govor, în etate de 3 ani, din comuna Urban, fiind lăsat singur acasă, s'a dus în grădină, unde a mâncat mătrăgună. După o suferință de câteva ore mica victimă a încetat din viață.

Parchetul a autorizat înmormântarea.

Prin mânăstirile din jud. Botoșani

oxo

Mânăstirea Agafton. — Câteva amintiri istorice

Botoșani, 29 Iulie

S'a făcut caz și s'a scris foarte mult, mai cu osebire despre mânăstirile din județul Neamț sau despre cele din Bucovina, ignorându-se — cu sau fără intenție — cele câteva tezaure mânăstirești presărate pe întinsul județului Botoșani: Mânăstirea Vorona, mânăstirea Agafton, schitul Cozancea, cari chiar dacă nu închid între zidurile lor, bogățiile Vărateciului, Agapiei sau Neamțului, merită a fi cunoscute pentru însemnătatea lor pur istorică.

Fiindcă numai cercetând faptele și întâmplările încrustate de mâini pioase de monahi, pe marginile cărților sfinte, sau săpate direct în piatră, putem reconstitui, paralel, și celelalte fapte sociale și politice, petrecute în anii corespunzători.

Secolele al XVI-lea, al XVII-lea, al XVIII-lea au însemnat pentru neamul nostru, secoli de formațiune, de restriște, de suferințe și umilințî independente de forța lui de rezistență și de voința lui.

De aceea, esența unei curate vieți românești s'a păstrat numai în mânăstiri și în jurul lor, sub influența învățăturilor creștine ortodoxe și prin exemplul viu al atâtor schimonachi, boeri și domnitori, cari s'au sacrificat pentru mânăstiri, le-au înzestrat și le-au acordat înalta lor oblăduire domnească.

Primele slove românești din mânăstiri au pornit și cei mai mulți dintre cronicari au fost călugări. Matei Basarab și Vasile Lupu, prin protecția ce au acordat-o în secolul al XVII-lea limbii grecești, au contribuit, fără să-și dea seama, la redeșteptarea conștiinței naționale și la introducerea limbii românești. Căci, odată impusă cultura grecă, preoții greci abia dacă dovedeau să-i învețe grecește pe fiii domnilor și ai boerilor. Erau puțini. Vechii preoți de cultură și limbă slavonă au prins a dispare. Cei rămași nu puteau să învețe așa de repede grecește.

Deși admisă provizoriu, limba română a contribuit, în secolul al XVII-lea, la formarea convingerii despre origina **romană** a neamului nostru, despre întinderea și unitatea neamului românesc; a dat directive românești culturii din țările române.

❖

Literatura poporană nescrisă și scrisă a fost succedată de cea religioasă, care marchează începutul literaturii culte.

Prin urmare, activitățîi intelectuale din mânăstiri, așa reduse cum era, se datorește limba și scrisul românesc de acum.

Prin mânăstiri ne-am scuturat de influența slavonă, grecească, sârbească, polonă, rusească, pentru ca, în cele din urmă, conștiința națională să ajungă la apogeul ei acum, în secolul al XX-lea, când după atâtea frământări și lupte, neamul românesc a ajuns să fie concentrat într'un 'stat unitar, să albă limba și cultura lui proprie, specifică. vlăstar din marea semințe neolatină.

MANASTIREA AGAFTON

La vre-o 7 km. de Botoșani, pe drumul ce duce spre Suceava, într'o răcoroasă poiană în mijlocul pădurilor dintre satele mânăstirea Doamnei și Stănești. se află mânăstirea Agafton.

Mânăstirea, care nu e prea mare, e înconjurată de căsuțe mici albe, curățele — chiliile maicilor — care în decorul de un verde închis al codrului, par albe flori de dalii ce nu se mai leagănă de vânturi.

Cum intri în raza mânăstirii, sufletul ți se umple de evlavie.

Chiliile albe, clopotele bisericei, mânăstirii, cuvioasele pe cari le vezi trecând, cu pas cadențat și agale, dela o chilie la alta sau dela chilii la ateliere, maicile cari, înmărmurite parcă, cu ochii la cel ce trece pe lângă biserică și se închină oftând, iată atmosfera de vis și renunțare pe care cetățenii ar trebui să o prețuiască mai mult spre binele lor.

❖

Mânăstirea aceasta ar fi fost fondată prin anul 1748, de sihastrul Agafton și a fost, la început, mânăstire de călugări.

Elena Doamna, soția lui Petru Rareș, care, după cum am mai scris, primise în dar dela soțul ei, târgul Botoșanilor, a tinut să-i lase amintire, cele două biserici: „Uspenia" și „Sf-tul Gheorghe", iar în împrejurimi îngrijit schitul de călugări ce se afla unde este acum satul Mânăstirea Doamnei.

După trecere de ani, călugării au închinat mânăstirea lor, M-rei Rusicu dela muntele Athos, cu hramul „Sf-tul Pantelimon".

Pe vremea lui Grigore Ghica, Agafton, ajuns ieromonah, a părăsit m-rea Doamnei și a construit singur, din bârne de stejar, schitul „Agafton" cu biserica „Sfinții Voevozi".

La un moment dat, călugării dela m-rea Doamnei, geloși de faptul că schitul lui Agafton înfloria văzând cu ochii, au început să-i facă mizerii.

Sihastrul Agafton nu s'a intimidat, ci s'a prezentat Domnitorului Ghica.

Acesta i-a acordat *carte domnească doveditoare* precum că schitul Agafton se află pe loc domnesc și i-a acordat și unele scutiri de dări (1754). Schitul a continuat deci să atragă, tot mai mulți călugări doritori de cinste.

In 1803, când pe tronul Moldovei s'a urcat mitropolitul Veniamin Costache, nu erau în Nordul Moldovei alte mânăstiri și schituri, mai însemnate, decât: m-rea Socola de lângă Iași schitul Văratec, schitul Cuvioasa Paraschiva din Iași. Schitul Agafton era încă de călugări.

Inainte de 1777, adică de răpirea Bucovinei de către austriaci, mânăstirea Pătrăuți era tot în Nordul Moldovei *).

*) „Mânăstirea Agafton" monografie de Icon. Al. H. Simionescu.

Fiindcă Veniamin Costache, mitropolit și domnitor, voia să aibă lângă Iași o mânăstire de călugări în care să ia ființă apoi proectatul seminar de preoți, a dat un hrisov prin care călugării dela Agapia se mutau la m-rea Socola, iar maicele dela m-rea Socola și din schitul Prea Cuvioasa Paraschiva la m-rea Agapia, formându-se din ambele mânăstiri, o singură casă.

In aceste mutări își are originea, transformarea schitului de călugări Agafton, în mânăstirea de călugărițe Agafton.

Și astfel, la începutul secolului al 19-lea, prin rânduiala lui Veniamin Costache, schitul de călugări dela Orășeni (azi desființat) și schitul Agafton au fost transformate în mânătiri de călugărițe.

Astfel, după un secol și ceva, călugărițele au reșit să fie noui ctitore ale schitului, făcând voit sau nevoit, să dispară orice vestigii amintitoare a vieților fostilor monahi.

❖

Din registrul prea cuvioaselor maici cari au trăit și s'au săvârșit în această mânăstire se pot desprinde nume de monahii ce au făcut parte din cele mai distinse familii boerești din secolul trecut ca: Tăutu, Haretu, Cordescu, Baltă, Neculau, Morțun, Herescu, Licu, Adam, Barbu, Timuș, Sălceanu, Galin, fiice și văduve precum și fete din popor care au căutat, în acest colț de rai, în tăcerea nopților și melodiile clopotelor dela vecernii, să uite sau să-și vindece rănile sufletului.

❖

In 1860 însă, o lege votată de Adunarea electivă, a avut ca urmare ordinul de desființare a mânăstirii.

Maica stariță depe acea vreme a trimis ministerului cultelor un protest prin care arăta nedreptatea ce li se face lor, călugărițelor, cât și județului întru cât mânăstirea avea un venit anual de 1000 galbeni și că ele singure, din averea lor, au cumpărat, în 1831, moșia m-rii Doamnei.

Protestul semnat de 156 călugărițe a determinat forurile superioare să revină asupra desființării mânăstirii.

In 1864 la cererea ministerului cultelor, mânăstirea deschide în Agafton, prima școală pentru învățătura poporului, dascăliță fiind numită maica presviteră Agafia Codrescu.

ARTA NAȚIONALĂ IN M-REA AGAFTON

Actualmente, mânăstirea Agafton, mai ales după ultima improprietărire cu păduri făcută de fostul ministru al cultelor d. Victor Iamandi, este în continuă înflorire.

Atelierul de covoare și scoarțe românești al mânăstirii, din ce în ce mai perfecționat, lucrează comenzi de covoare, borangic, pânzeturi.

Covoarele, aproape toate, respectă modelul și stilul unui stil moldovenesc (dacă acesta poate fi definit) și excelează în cele basarabene și chilimuri.

❖

Admirabil loc de odihnă, mânăstirea Agafton, a primit ani deandărul, vizita acelor botoșăneni cari vor să trăiască, vara, câteva săptămâni, în mijlocul unei sălbatece dar frumoase păduri, să soarbă aerul tare al acesteia și să vizeze în liniște, la vremurile cari au gost, cari le-au iubit, la cele ce vor veni...

CEZAR RETZEANU

Realizări edilitare în orașul Zalău

30 Iulie

După cum se știe, orașul Zalău, capitala județului Sălaj, care are un ținut românesc, înainte de războiul mondial nu a avut posibilitatea a se desvolta așa cum trebuia. Și aceasta pentru faptul că foștii stăpânitori nu vedeau cu ochi buni prosperarea unui oraș într'un ținut curat românesc. In mod natural un oraș se desvoltă în raport cu resursele de venit; dar orașul Zalău, a fost complectamente lipsit de aceste resurse. Norocul a fost că în unele timpuri a avut la conducere și unii oameni, cari mai mult s'au ocupat de interese particulare decât de interesele orașului.

Orașul a făcut, acum câțiva ani un împrumut de 5—6 milioane pe care nici până azi nu l-a plătit. Si ce îmbunătățiri s'au făcut din acești bani? Localurile și clădirile orașului erau neîngrijite.

Odată cu schimbarea regimului și dela venirea în fruntea orașului nostru, a d-lui magistrat președinte Liviu Brândeu, au început serioase refaceri edilitare. Intregul oraș a devenit un vast câmp de muncă. Un nepercepuți concurs și sprijin îl dau premilitarii sub conducerea d-lui maior Ștefan Popescu sub inspectorul pregătirei premilitare din județul Sălaj..

In piața Mihai Viteazu, din ordinul d-lui prefect Petrescu, au fost scoase toate pietrele, care formau pavajul, și în locul pavajului care era numai gropi; în câteva săptămâni s'a ridicat un frumos parc, care a schimbat cu totul aspectul rural al orașului. S'au plantat flori pe toate aleele și s'au sădit arbori: s'au pavat străzi.

S'a hotărît ridicarea unei noui piețe în fața cazărmei General Dragalina. S'a dispus cumpărarea unei pompe pentru pompieri, care va servi și pentru stropitul străzilor.

Pentru reglementarea pieței și stăvilirea speculei se vor lua severe măsuri.

Programul edilitar, al d-lui primar Liviu Brândeu, va fi completat și cu alte lucruri frumoase, plecate din inițiativa d-sale și a d-lui colonel Florin Petrescu prefectul județului Sălaj, pe care le vom relata la

ȘI O BUNĂ GOSPODĂRIE MILITARĂ

Și la cazarma General Dragalina, unde se află sediul batalionului 7 Vânători de munte, se vede că s'a instalat un gospodar harnic și priceput comandantul batalionului 7 vânători de munte d. lt.-colonel Petre Haas. D-sa a pornit la lucru cu economii proprii, a repus cazarma în condițiuni din cele mai agreabile. S'a construit și un grajd, s'a amenajat o grădină de zarzavat de unde se aprovizionează trupa.

Cum e gospodărit orașul Tg.-Săcuesc

Tg. Secuesc, 29 Iulie.

Gospodăria orașului nostru, condusă cu multă pricepere de d. primar căpitan pensionar M. Georgescu, tinde să-și schimbe în bine aspectul. D. primar, om de cinste ireproșabilă, s'a afirmat ca un harnic gospodar și cu mijloacele restrânse ale comunei, în scurtul timp de 4 luni de zile, a făcut lucruri mari, care vor rămâne în memoria cetățenilor acestui oraș. Toată grija și-a îndreptat-o, în primul rând, spre redresarea finanțelor comunei, organizând serviciile, inventariind întreaga avere a comunei, punând ordine în mersul normal al serviciilor. Stimulează munca printre funcționari și cetățeni prin exemplu dat de el însuși; știe nu numai să dispună, dar să și controleze executarea ordinelor. Intr'adevăr, a stârnit admirația cetățenilor, pentru calitățile sale deosebite de om harnic, energic și cinstit, milităros, strict însă drept.

Dis de dimineață este în control în oraș, veghind asupra cetățenilor cum își fac datoria. După aceasta, merge la primărie, unde controlează activitatea funcționarilor subalterni, stând la dispoziția publicului și face apoi deplasări pe teren cu funcționarii de specialitate pentru interesul obștesc și particular.

D-sa a îmbrățișat tot complexul de probleme ale comunei. Prin sforțări și prin muncă zi de zi putem spune că înfățișarea acestui oraș s'a schimbat în bine.

Iată câteva date concrete: S'a pavat str. I. C. Brătianu, cu macadam, făcându-i de o parte și de alta trotuar, alinîind-o prin expropierea prin bună învoială, proprietarii obținând în locul terenului expropriat, un gard nou. S'a pavat cu macadam prevăzut cu pietriș pe o lungime de 1000 m.², str. M. Eminescu, și s'a procurat materialul pentru restul acestei străzi, circa 1000 m.². care se va face în cursul lunii August. S'au reparat străzile: Oituz, Gl. Averescu, N. Iorga, colonel Basarabescu, punându-se pe ele pietriș și nisip, făcându-le astfel practicabile în bune condițiuni. S'a făcut pe strada ce duce la gară. 1600 m.², pavaj cu calupuri de piatră pe bază de beton și s'a ținut licitație pentru continuarea a 1600 m.² din această stradă. Acum se lucrează la str. Pievnei, făcându-i trotuare și rigole. S'a reparat făcându-se practicabilă porțiunea de șosea dintre linia ferată ce se află la capătul str. Oituz, până la cantonul șoselei Brașov-Oituz. S'au astupat gropile din piața orașului, s'au îngrădit 300 pomi de pe străzile principale și se continuă aceasta și pe celelalte străzi. Se lucrează la reparația abatorului comunal și la montarea diferitelor instalațiuni necesare, lucrări ce costă 120.00 lei. S'a construit un pod mare nou peste pârâul Turia și unul mic, care deservește câmpul. Primăria are semănate 6 jugăre cartofi și depe fânețele comunei s'a reușit ca anul acesta din prima coasă să se obțină cantitatea de 60 mii kg. fân, cantitate la care nu s'a ajuns niciodată. S'au intensificat încasările cu mult, corespunzător aceleași epoci din anul trecut, izbutindu-se chiar a se încasa o bună parte din restanțe din 1928-29.

Datorită energiei d-lui primar M. Georgescu, s'a obținut un ajutor în natură dela ministerul lucrărilor publice, care a aprobat construirea pe strada ce duce la gară, a unui trotuar de asfalt pe o lungime de 763 m. și 2 m. lat.

Deasemeni d-sa a intervenit energic la uzina electrică să dea curent și în zilele de Duminică și sărbători, pentru ca locuitorii să poată asculta programul dela radio. A dat și dă tot sprijinul propagandei străjerești, culturale, etc. și luptă alături de intelectualii orașului, pentru aducerea la matcă a românilor înstrăinați din această regiune minoritară.

D. primar are gânduri frumoase și pentru viitor și în continuarea programului se vor efectua următoarele lucrări: înfrumusețarea pieții orașului, continuarea pavării străzilor, vinderea locurilor de casă ce primăria pos